

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	13
Εισαγωγή	17

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ-ΔΡΑΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ

1. Διδασκαλία και έρευνα: θεωρητικά ερείσματα και ιστορική εξέλιξη ενός παράδοξου συνδυασμού	31
1.1 Συνδυάζοντας διδασκαλία και έρευνα: εννοιολογικός προσδιορισμός	31
1.2 Σκοπός και αναγκαιότητα	35
1.3 Ιστορική και επιστημολογική πορεία	37
1.3.1 Συνδυάζοντας διδασκαλία και έρευνα κυρίως για προσωπικούς σκοπούς	39
1.3.1.1 Φιλοσοφική και παιδαγωγική θεμελίωση: η συμβολή του John Dewey	39
1.3.1.2 Το κίνημα της «έρευνας-δράσης στην εκπαίδευση» (action research in education) στις ΗΠΑ κατά τις δεκαετίες του 1940 και του 1950	46
1.3.1.3 Το κίνημα του «εκπαιδευτικού ως ερευνητή» (teacher as researcher movement) στη Μ. Βρετανία, δεκαετία 1970	56
1.3.1.4 Ο εκπαιδευτικός ως αναστοχαζόμενος επαγγελματίας (teacher as reflective practitioner): ΗΠΑ, δεκαετία 1980	67
1.3.1.5 Αυτοδιερευνητική μελέτη του εκπαιδευτικού (self-study enquiry): Μεγάλη Βρετανία και Ιρλανδία, δεκαετία 1990 κ.ε.	72
1.3.2 Συνδυάζοντας διδασκαλία και έρευνα κυρίως για πολιτικούς σκοπούς	75

1.3.2.1	Κριτική ή χειραφετική έρευνα-δράση: Αυστραλία, δεκαετία 1980 κ.ε.	76
1.3.2.2	Συμμετοχική έρευνα-δράση στην εκπαίδευση: Λατινική Αμερική, δεκαετία 1970 κ.ε.	87
1.3.2.3	Η Έρευνα των Εκπαιδευτικών (Teacher Research): ΗΠΑ, δεκαετία 1990 κ.ε.	94
1.4	Συνδυασμοί διδασκαλίας και έρευνας κατά τον 21ο αι.	102
1.4.1	Το εκπαιδευτικό τοπίο που σταδιακά διαμορφώνεται	103
1.4.2	Η ευρεία παγκόσμια διάδοση της τεχνικής έρευνας-δράσης / των τεχνοκρατικών συνδυασμών διδασκαλίας και έρευνας ...	109

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ-ΔΡΑΣΗ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ 21ο αι.

2.	Έρευνα-δράση: μια πολυπαραδειγματική προσέγγιση υπό διαρκή διαμόρφωση	117
2.1	Εισαγωγή	117
2.2	Θεωρητικά «παραδείγματα» που θεμελιώνουν την έρευνα-δράση: αδρός εννοιολογικός προσδιορισμός τους	121
2.2.1	Ο πραγματισμός	121
2.2.2	Το ερμηνευτικό παράδειγμα	124
2.2.3	Η κριτική προσέγγιση στη θεωρία, την πράξη και την έρευνα ..	126
2.2.4	Το εννοιολογικό ζεύγος «νεωτερικότητα–μετανεωτερικότητα» ..	129
2.3	Τα χαρακτηριστικά της εκπαιδευτικής έρευνας-δράσης: (ανα)νοηματοδοτήσεις μέσα από επιδράσεις των θεωρητικών «παραδειγμάτων», συνθέσεις και αντιθέσεις	134
2.3.1	Η σύνδεση θεωρίας και πράξης, έρευνας και δράσης	137
2.3.2	Η επιστημολογία της πρακτικής	149
2.3.3	Η έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευτικών μέσα από ένα πλέγμα ποικίλων συνεργασιών	161
2.3.4	Η σημασία του αυτο- και αναστοχασμού	175
2.3.5	Η αναπτυξιακή φύση των διαδικασιών της έρευνας-δράσης για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς	183
2.3.6	Η δημοκρατική και κοινωνικά δίκαιη προοπτική της έρευνας-δράσης	191
2.3.7	Η κοινή δέσμευση των συμμετεχόντων σε ένα εκπαιδευτικό όραμα και η συνακόλουθη στόχευση σε δημοκρατική κοινωνική αλλαγή	195
2.3.8	Η ευελιξία των διαδικασιών της έρευνας-δράσης ως απότοκο της έμφασης στον διαμορφωτικό ρόλο του εκπαιδευτικού πλαισίου	205

2.4	Η ισχυρή συμβολή της μετανεωτερικότητας στη διαμορφούμενη πολυσυλλεκτική φυσιογνωμία της έρευνας-δράσης: προοπτικές και κίνδυνοι	207
2.4.1	Τα νεωτερικά χαρακτηριστικά της έρευνας-δράσης και η μετανεωτερική στροφή της στα τέλη του 20ού αι.	207
2.4.2	Η μετανεωτερική φύση της έρευνας-δράσης	209
2.4.3	Προοπτικές που ανοίγει η μετανεωτερική σκέψη στην έρευνα-δράση	211
2.4.4	Αδιέξοδα που δημιουργεί η μετανεωτερική σκέψη στην έρευνα-δράση	219
2.4.5	Αναζητώντας ισορροπίες ανάμεσα στη νεωτερική και μετανεωτερική σκέψη	221
2.5	Κριτήρια ποιότητας της εκπαιδευτικής έρευνας-δράσης: ένα πλαίσιο για προβληματισμό και συζήτηση	223
2.5.1	Η σημασία συγκρότησης ενός τέτοιου πλαισίου και οι όροι συζήτησής του	223
2.5.2	Κριτήρια ποιότητας	226
2.5.3	Ευρύτερες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση ποιότητας σε μια έρευνα-δράση	237

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΔΙΕΝΕΡΓΩΝΤΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ-ΔΡΑΣΗ

3.	Η μεθοδολογία της έρευνας-δράσης	245
3.1	Βασικές μεθοδολογικές αρχές	246
3.2	Ρόλοι συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική έρευνα-δράση	258
3.2.1	Εκπαιδευτικοί-ερευνητές	259
3.2.2	Ο επαγγελματίας ερευνητής/διευκολυντής της έρευνας-δράσης (facilitator)	264
3.2.3	Ο κριτικός φίλος	272
3.2.4	Άλλοι κοινωνικοί εταίροι (κυρίως μαθητές, γονείς)	274
3.3	Διαδικασίες έρευνας-δράσης	276
3.3.1	Αφετηρία	276
3.3.2	Σχεδιασμός: στόχοι, ερευνητικά ερωτήματα, σχέδιο δράσης και έρευνας	281
3.3.3	Υλοποίηση της δράσης/παρέμβασης και συλλογή ερευνητικών δεδομένων	309
3.3.4	Αξιοποίηση των ερευνητικών δεδομένων	309
3.3.4.1	Όροι και βασικές αρχές της ανάλυσης	310
3.3.4.2	Στρατηγικές ανάλυσης των δεδομένων	313
3.3.5	Αναστοχασμός και επανασχεδιασμός	327

3.4 Συγγραφή αναφοράς	337
3.5 Ανοιχτά μεθοδολογικά ζητήματα	347
Αντί επιλόγου, δύο τελευταίες σκέψεις... ..	353
Βιβλιογραφία	361